

הצטרפות והובלה

"אחד בפה ואחד בלב" הוא ביטוי בעל משמעות שלילית לכאורה. ערך האמת דורש עקיבות בין המחשבה והדיבור. ברם, מסתבר שיש מצבים בהם אנו מתנהלים באופן דומה וטוב שכך קורה, כפי שיובהר בהמשך.

המודל "הצטרפות והובלה" מקורו במודל הטיפול NLP, והוא מהווה את הנדבך המרכזי בבניית אמון ותקשורת בינאישית. הנחת היסוד של המודל שכדי לחולל שינוי אצל האחר, האחר חייב לחוש שמבינים אותו ונמצאים במקום שבו הוא נמצא **יחד איתו**. לחשוב, לדבר, להתנהג, ולחוש כמו האחר. לשם כך צריך אמפטיה, הכלה, הזדהות וכול שאר הערכים והכלים שמביאים את האחר לתחושה שמישהו לידו, הוא לא לבד. אכן, זה מצריך אנרגיות גדולות של סבלנות, הקשבה ובעיקר נקיות משיפוטיות, אך כנראה שרק בדרך זו ניתן לבנות אמון ותקשורת בריאה. דווקא מהמקום של האחר, ניתן ביתר קלות להוביל אותו למקום האלטרנטיבי. יאמר הקורא הרי זה "אחד בפה ואחד בלב"? ונשיב בזהירות שאכן ישנם מצבים המחייבים פגיעה בערך האמת למען ערך החינוך, השלום ולמען בריאות הגוף והנפש. ננסה לזקק את המודל "הצטרפות והובלה" דרך שני סיפורים, המייצגים שני תחומים חשובים בעלי מספר נקודות השקה – ניהול קונפליקטים ותרפיה.

חטא המרגלים המפורסם, חושף מציאות קשה של העדר אמון בין העם למשה. המרגלים מסיתים את העם שלא להיכנס לארץ ישראל במגוון של שיקולים ואמתלות. מקובל לייחס את התנהגות המרגלים והעם לבעיה באמונה, אך מסתבר שגם לאמונה מגבלות כשמדובר במציאות של "עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדלת מאד וגם ילדי הענק ראינו שם". החרדה גדולה ואי האמון במשה שרוצה להכניסם לארץ של "נפילים בני ענק" גדל אף הוא.

במציאות כאוטית זאת מנסה כלב לסייע (במדבר י"ד): "וינסח כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה ונרשנו אתה כי יכול נוכל לה". תחילה הוא מצטרף אליהם ומרגיע אותם, אח"כ הוא מנסה להוביל אותם לכיוון אחר. על התנהלותו של כלב באותו אירוע אומר א-לוהים: "ועבדי כלב יקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה". מה היא אותה "רוח אחרת" שהיתה עם כלב? מסביר רש"י: "שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב, למרגלים אמר אני עמכם בעצה ולבו היה לומר האמת, ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם, כמו שנאמר ויהס כלב, שהיו סבורים שיאמר כמותם...". הרוח האחרת של כלב היא היכולת להתנהל באופן יצירתי מול העם בשני ערוצים "אחד בפה, ואחד בלב". כלב מבין שכדי להשפיע על העם ("להשתיקם"), הוא חייב קודם להצטרף אליהם למקום שבו הם נמצאים. למקום החרדה ותחושת אי האמון הגדולה. הוא מבין אותם, מגלה אמפטיה ומעניק להם תחושה שהוא במקום הרגשי שלהם, ביחד איתם. רק כשהוא מצליח להרגיע אותם, הוא מתחיל בשלב ההובלה. על ה"רוח האחרת" שבו, כלב ראוי להערכה גדולה מצידו של א-לוהים.

את המודל "הצטרפות והובלה" ניתן לזקק גם מתוך סיפורו המפורסם של ר' נחמן מברסלב "אינדיק". מסופר בו אודות בן המלך שהשתגע, נשכב מתחת לשולחן וטען שהוא אינדיק (תרנגול הודו). הוא התפשט, דיבר ואכל כמו אינדיק. המלך-האבא אובד עצות. בצר לו, פנה לכול הרופאים בממלכתו למען יושיעו את בנו. נקצר מחמת אורך הדף, ונספר כי בסוף נמצא הרופא שריפא את בן המלך על פי המודל הנדון. הרופא יורד תחילה אל מתחת לשולחן ליד בן המלך ומתנהג כפי שבן המלך נוהג. לשאלת בן המלך, עונה לו הרופא כי גם הוא אינדיק. רק לאחר שהרופא רוכש את אמונו של בן המלך מתחיל תהליך ההובלה. לאט לאט הרופא מציג לבן המלך אלטרנטיבה. אפשר להיות אינדיק עם בגדים, ומאוחר יותר גם לאכול עם כלים. בהמשך משכנע אותו הרופא כי ניתן להישאר אינדיק גם לא מתחת השולחן.

סיפורו של ר' נחמן בצד סיפורו של כלב מעבירים מסר חשוב מאוד. חינוך, טיפול וניהול קונפליקטים מצריכים יצירתיות וסבלות רבה אך בעיקר הכלה ואמפטיה גדולים למקום שבו האחר נמצא. משם הדרך הרבה יותר קצרה.